

Warszawa, 12 lutego 2021 r.

WN.5142.20.2021.WER

Decyzja

Działając na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 7 pkt 1, art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zm.), art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.) oraz §12 oraz §13 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1609 ze zm.):

- po rozpatrzeniu wniosku z dnia 29.01.2021 r. (data wpływu do urzędu), wniesionego przez Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii, reprezentowany przez pełnomocnika Martę Pinkiewicz-Woźniakowską w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych oraz prac konserwatorsko-restauratorskich polegających na remoncie mostu nad fosą i remontu drogi do Zamku Książąt Mazowieckich w Czersku (dz. nr ew. 839 ob. 0015 Czersk):

1. **Pozwalam ze stanowiska konserwatorskiego** Ośrodkowi Kultury w Górze Kalwarii na prowadzenie robót budowlanych oraz prac konserwatorsko-restauratorskich polegających na remoncie mostu nad fosą i remontu drogi do Zamku Książąt Mazowieckich w Czersku (dz. nr ew. 839 ob. 0015 Czersk) zgodnie z projektem budowlanym autorstwa jednostki projektowej Pracownia Rewaloryzacji Architektury „Nowy Zamek” oraz zgodnie z programem prac konserwatorskich aut. Bartłomieja Woźniakowskiego z grudnia 2020 r.
2. **Nakładam warunek** polegający na obowiązku kierowania robotami budowlanymi lub wykonywania nadzoru inwestorskiego przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37c ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami;
3. **Zobowiązuję wnioskodawcę** do przekazania Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków danych osób pełniących: nadzór inwestorski oraz danych kierownika robót na 7 dni przed rozpoczęciem robót budowlanych;
4. **Nakładam warunek** polegający na obowiązku kierowania pracami konserwatorskimi lub samodzielnego ich wykonywania przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3 albo art. 37d ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami.
5. **Zobowiązuję wnioskodawcę** do przekazania Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków danych osoby kierującej pracami konserwatorskimi lub samodzielnie prowadzącej prace konserwatorskie na 7 dni przed rozpoczęciem robót budowlanych.
6. **Nakładam na wnioskodawcę warunek** przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych, których dokładny zakres należy uzgodnić w osobnym postępowaniu administracyjnym przed przystąpieniem do inwestycji, a także do przeprowadzenia badań archeologicznych w formie stałego nadzoru archeologicznego prowadzonego w trakcie robót.
7. **Zobowiązuję wnioskodawcę do uzgodnienia ostatecznej formy 4 skrajnych przypór**, których zakres zostanie rozpoznany po wykonaniu badań archeologicznych.

8. Zobowiązuję wnioskodawcę do powiadomienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o terminie rozpoczęcia prac.

9. Zobowiązuję wnioskodawcę do niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac i robót.

10. Zobowiązuję wnioskodawcę do prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac oraz opracowania wyników, w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tychże prac.

11. Nakładam na wnioskodawcę warunek odbioru częściowego prac konserwatorskich oraz robót budowlanych po wykonaniu:

- robót budowlanych mostu i górnego odcinka drogi z remontem i wykonaniem izolacji;
- prac konserwatorskich elementów ceglanych mostu;
- remontu dolnego odcinka drogi wjazdowej.

12. Nakładam na wnioskodawcę obowiązek odbioru końcowego inwestycji.

13. Określam termin ważności pozwolenia: 31.12.2023 r.

Uzasadnienie

Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku wraz z otoczeniem w promieniu 100 metrów został objęty ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków pod numerem A-1009/116 decyzją z dnia 25.01.1958 r., zatem na prowadzenie robót budowlanych, prac konserwatorskich oraz restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, zgodnie z art. 36, ust. 1 pkt 1 z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zm.), wymagane jest uzyskanie pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Most nad suchą fosą w Czersku został wybudowany w latach 1762-1766 staraniem starosty czerskiego Franciszka Bielińskiego. Murowana konstrukcja zastąpiła wcześniejszą, drewnianą przeprawę. Z okresu budowy zachowała się tynkowana wnęka z inicjałami „FB”, a zatem inicjałami inicjatora budowy. W kolejnych latach nieremontowany most niszczał – na zdjęciach archiwalnych widać postępującą degradację sklepień oraz pylonów, które zostały odbudowane. Najpoważniejszy remont most przeszedł w latach 70. XX wieku, kiedy to wewnątrz konstrukcji umieszczono żelbetowe płyty odciążające w swej pracy sklepienia oraz wybrukowano drogę do zamku. W kolejnych latach prowadzono drobne prace murarskie polegające na przemurowaniach lub uzupełnianiu spoinowania źle dobranymi mieszankami zapraw z dużą ilością cementu.

Konstrukcja mostu oparta jest na dwóch arkadach wspartych na masywnym filarze, oraz od strony skarpy ograniczonych ściankami przyporowymi. Most posadowiono jako murowany z cegły pełnej o wymiarze ok. 28x13x6,5 cm. na zaprawie wapienno-piaskowej. Fundamenty wykonano z granitowych, nieciosanych kamieni. Po remoncie z lat 70. XX wieku pachy sklepienne zasypano gruzem (brak szczegółowych informacji o rodzaju gruzu) oraz położono zbrojone płyty żelbetowe, zakotwiczone betonowymi oczepami w filarach mostu. Całość przekryto kamieniem polnym ze spadkiem w kierunku zewnętrznym. Ówczesnie nie wykonano izolacji poziomych nad płytą żelbetową.

Obecnie stan zachowania mostu przedstawia się jako bardzo zły. Brak izolacji poziomej doprowadził do silnego zawilgocenia całej konstrukcji. Montaż żelbetowej płyty w latach 70. XX wieku bez wykonania izolacji spowodował wydzielenie się rozpuszczonych z betonu związków solnych, które w widoczny sposób krystalizują się na elewacjach mostu, degradując spoinowanie oraz ceglana konstrukcję.

W wielu miejscach widać pojedyncze oraz większe ubytki cegieł, ponadto liczne kolonie porostów, mchów oraz grzybów. Stwierdzono również duże pęknięcia na sklepieniach, a także pomniejsze rysy na pylonach.

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w dniu 28.12.2020 r. odmówił uzgodnienia projektu budowlanego remontu mostu, wskazując na zastosowanie rozwiązań niedopuszczalnych z konserwatorskiego punktu widzenia, mogących mieć negatywny wpływ na konstrukcję mostu w przyszłości.

Obecnie projektanci złożyli poprawiony projekt budowlany oraz konserwatorski remontu mostu.

W projekcie przedstawionym tutemuż urzędowi konserwatorskiemu założono:

- Odsłonięcie, tymczasowe podstemplowanie fundamentów, a w dalszej kolejności czyszczenie powierzchni poprzez piaskowanie i użycie sprężonego powietrza.
- Impregnacja lica preparatem grzybobójczym.
- Usunięcie obłuzowanych kamieni i elementów niezwiązanych ze strukturą muru i wypełnienie szczelin i pustek zaprawą cementowo-wapienno-piaskową w proporcji 1:2:10;
- Uzupełnienie braków kamieniem wulkanicznym poprzez docięcie i dopasowanie oraz murowanie na zaprawie cementowo-wapienno-piaskowej, z zachowaniem warstw murarskich. Nierówności wyrównywać kamiennymi okrzeskami.
- Wykonanie izolacji fundamentu poprzez nałożenie szlamu konserwatorskiego mineralnego oraz natryskowej izolacji bitumicznej na szlamie konserwatorskim.
- Zasypanie wykopu gruntem rodzimym i obsianie trawą.
- Ręczne usunięcie elementów obłuzowanych oraz partii zdegradowanych murów mostu. Oczyszczenie mechanicznie z pozostałości zaprawy i wysoleń lica muru.
- Oczyszczenie muru poprzez sprężone powietrze, przy ew. użyciu preparatu dyspersyjnego.
- Dezynfekcja murów poprzez natrysk preparatem biobójczym zawierający pochodną fluorodichlorometylotiosulfamidu.
- Wzmocnienie lica muru preparatami zawierającymi krzemionkę zastępującą ubytek spoiwa mineralnego.
- Usunięcie wysoleń metodą mechaniczną za pomocą szczotek o twardym włosiu i stalowych. Na powierzchni szczególnie zasolone nałożenie kompresów z bentonitu z ew. domieszką pyłu celulozowego.
- Oczyszczenie murów z nawarstwień i zanieczyszczeń metodą mechaniczną – strumieniową, aparatem mikromgławicowym lub chemiczną – roztworem kwasu fluorowodorowego lub roztworem kwaśnego fluorku amonu.
- Odpylenie powierzchni za pomocą pędzla ławkowca.
- Wzmocnienie spękań muru o wielkości ok 80 m² za pomocą zszycia prętami ze stali kwasoodpornej (w co drugiej poziomej spoinie) oraz wypełnienie spękania z użyciem iniekcji niskociśnieniowej mineralną zaprawą iniekcyjną.
- Rozbiórkę odspojonych i zdestruowanych fragmentów muru (ok. 36 m²) poprzez podcinanie spoin i demontaż pasami szerokości 50-100 cm, po czym uzupełnienie rozebranych fragmentów cegłami przymocowanymi kotwami z hakiem. Po przemurowaniu wyspoinowanie pustych spoin zaprawą o charakterze historycznym, dobraną na podstawie badań laboratoryjnych.
- Wzmocnienie osłabionych powierzchni cegieł preparatami uelastyczniającymi, wprowadzającymi krzemionkę zastępującą ubytek spoiwa mineralnego. Uzupełnienie ubytków do 0,5 cm masami do uzupełnień cegły.
- Flekowanie ubytków dobranym sortem cegły na zaprawie o charakterze historycznym, dobranej na podstawie badań laboratoryjnych.

- Rozbiórka zdegradowanych warstw cegieł z korony murów (ok. 2 warstw)
- Uszczelnienie korony murów wykonane poprzez wymurowanie 2 warstw cegieł ze spadkiem zewnętrznym ok 2 stopni na zewnątrz. Pomiędzy murem oryginalnym oraz nowymi warstwami wykonanie mineralnej przepony hydrofobowej.
- Uszczelnienie korony muru poprzez nasączenie środkami hydrofobowymi.
- Konsolidacja i wzmocnienie strukturalne muru za pomocą środków opartych na estrach kwasu krzemowego.
- Przepoinowanie muru zaprawą o charakterze historycznym.
- Hydrofobizacja muru preparatem silano-siloksanowym.
- Usunięcie wszystkich wtórnych fug z zaprawy cementowej.
- Estetyzacja muru poprzez scalenie kolorystyczne specjalistycznymi preparatami laserunkowymi.
- Konserwacja tynkowanej wnęki z inicjałami „FB” poprzez oczyszczenie, konsolidację i wzmocnienie tynku, uczytelnienie inicjałów, naprawienie cegieł obramujących wnękę.
- Odtworzenie przypór mostu poprzez wykonanie prac archeologicznych, naprawę fundamentów zgodnie z wcześniej opisaną technologią, wymurowanie nowych przypór cegłą o ww. parametrach na zaprawie trasowej z zachowaniem pierwotnego wątku. Końcowo założono hydrofobizację muru.
- Rozbiórkę warstwy bruku na moście, oczyszczenie i odpylenie, impregnacja środkami biobójczymi odstoniętej konstrukcji płyt żelbetowych. Szczelne wypełnienie pustek pomiędzy żelbetem a elewacją za pomocą mineralnej zaprawy iniekcyjnej.
- Remont płyty żelbetowej poprzez odstonięcie prętów zbrojeniowych, oczyszczenie, impregnację. Wykonanie gładzi cementowej na płycie zgodnie z założonymi spadkami zewnętrznymi.
- Wykonanie koniecznych izolacji na żelbetowej płycie – papą polimerowo-asfaltową, a także wykonanie izolacji ze szlamu konserwatorskiego oraz natryskowej izolacji bitumicznej na dwóch skrajnych filarach mostu.
- Położenie warstwy dociskowej – 8cm betonu z siatką przeciwskurczową.
- Osadzenie ciętego bruku i wyspoinowanie.
- Prace remontowe przy balustradzie – czyszczenie, korekta zakotwień w murach oraz malowanie.
- Wykonanie odwodnienia w formie poprzecznego kanału zamkniętego żeliwną kratką i odprowadzającego wodę opadową za pomocą rur do wzmocnionego spływu w fosie (z dwóch stron mostu).
- Korekta skarp ziemnych oraz obsianie trawą.
- Remont istniejącej wewnętrznej drogi od ogrodzenia do mostu, z pozostawieniem spadków drogi na zewnątrz – w stronę skarpy i wykonaniem nowej nawierzchni brukowanej.

Ranga obiektu jaką posiada Zamek w Czersku nakazuje szczególną ostrożność w doborze metod oraz sposobu przeprowadzenia tych prac. W tym stanie rzeczy Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków zobowiązał wnioskodawcę do przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych, które mają ukazać dokładny zakres m.in. fundamentów przypór oraz ukazania ewentualnych pozostałości po dawnym, drewnianym moście. Przed wykonaniem badań inwazyjnych należy przeprowadzić badania nieinwazyjne – np. metodą georadarową, co powinno nakreślić obszar, na który trzeba zwrócić szczególną uwagę. Na przeprowadzenie badań należy uzyskać pozwolenie Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ponadto wskazuje się, że wszystkie zaprojektowane działania przy murze zdecydowanie należy podzielić co najmniej na dwa sezony. W pierwszym sezonie należałoby wykonać prace stricte budowlane

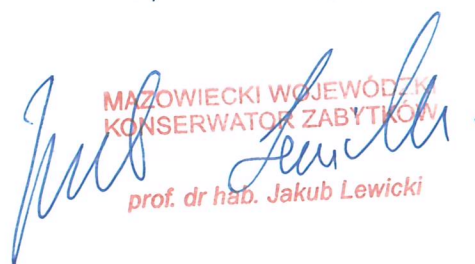
– takie jak wykonanie stosownych izolacji oraz nowej brukowanej drogi, a w kolejnym – prac konserwatorsko-restauratorskich, takich jak czyszczenie lica, odsalanie czy przemurowania. Powyższe ma na celu sprawdzenie, jak zachowa się mur po wykonaniu izolacji. Wskazane byłoby tutaj wykonanie tymczasowych zabezpieczeń sklepień w formie drewnianej (drewniane krążyny wsparte na odpowiednio zaprojektowanych i zamocowanych słupach) i obserwacja czy wprowadzona izolacja pozytywnie wpłynęła na zanik zawilgocenia mostu.

Realizacja zamierzenia zgodnie z przedstawionym programem robót jest dopuszczalna z punktu widzenia konserwatorskiego i nie wpłynie negatywnie na ruiny mostu oraz Zamku Książąt Mazowieckich w Czersku.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji.

Pouczenie

1. Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa za pośrednictwem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa, w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji.
2. W terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania. Oświadczenie należy złożyć Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.
3. Z dniem doręczenia Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.
4. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.
5. Niniejsze pozwolenie nie zwalnia z obowiązku uzyskania innych pozwoleń i zgłoszeń wymaganych przepisami prawa.
6. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może być cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
7. Właściciel lub użytkownik obiektu zobowiązany jest do zawiadomienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wszystkich okolicznościach ujawnionych w toku robót, które mogą mieć ujemny wpływ na stan zachowania zabytku oraz zmienić zakres prac określonych w zezwoleniu.

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
prof. dr hab. Jakub Lewicki

Załączniki:

1. Projekt budowlany

Otrzymują:

1. Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii – przez pełnomocnika: Marta Pinkiewicz-Woźniakowska
2. WUOZ aa

Do wiadomości:

1. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria
2. Starostwo Powiatowe w Piasecznie

